

Ébli Gábor

Tudós befektetőből proaktív ágens

Szürrealista
ihletésű kiállítás
Kacsuk Péter
gyűjteményéből

Deák17 Galéria,
2024. VI. 14. – IX. 7.

Mit tesz egy tudományos kutató, ha nemzetközi pályázatok révén a szakmai karrierje lehetővé teszi az anyagi megtakarítást? Ellátogat egy private banking irodába, s az ott kezébe akadó aukciós katalógusban észreveszi a művészeti és a pénzügyi értéket. 2011 decemberében meg is veszi első klasszikus modern művét. Ám ami számára nagy összeg, az ezen a piacon

csak szerény művekre elegendő. Három év további vételei után megfogalmazódik benne az igény, hogy jelentős alkotásokat szeretne; s a jobb ár-érték arányhoz kortárs művészetre kell váltani. Elkezd galériákba járni, művészeket megismerni. Rákap ennek az ízére; hatvan fölött jár, szakmai sikerből volt elég, s mivel kommunikatív személyiség, élvezettel

↑
Naomi DEVIL: *Waiting for the prince on white horse*, 2007, olaj, vászon, 110×160 cm
Fotó: Mester Tibor
↓

↑
NYÍRI Orsolya: *SUPERBIA (Kevélység)* – A hét főbűn című sorozatból, 2022, akril, vászon, 200×400 cm
Fotó: Nyíri Orsolya
A művész jóvoltából

merül el az új közegben. Szellemileg a legjobbkor jött kihívás számára a kortárs művészet megismerése, amint emberileg is dinamikus, új kapcsolatokat hoz ez a világ. Befektetőből tudatos műtárgyvásárló lesz. Felismeri, hogy ez nemcsak ízlés kérdése, hanem az *art world* működésének ismeretét is megkívánja. Egész életében új tudást sajátított el, így természetes számára, hogy ezt a világot is megtanulja. Beiratkozik a Kortárs Műgyűjtő Akadémia képzésére, szisztematikusan olvas, feltérképezi a szereplőket és az intézményeket. Közben otthona megtelt képekkel. Folytassa? A kérdés fel sem merül, ekkor már a szenvedély rabja. Ha viszont mostantól nem falra vásárol, akkor szabadabban, egyre szakmaibb szempontok szerint válogathat. Elkezd nagy méretű munkákat venni, és a kortárs művészetben a méret gyakran számít. Ez a műfajt is kinyitja, felbukkannak az első tárgyegyüttesek, installatív módon elrendezhető munkák. Ezekkel ugyan nem könnyű együtt élni, de talán majd kiállíthatók lesznek. Megjelenik a nyilvánosság perspektívája. A szerzés célja nem(csak) az egyéni öröm, hanem a felelősségvállalás is a szcénában azért, hogy erős munkák ne ragadjanak bent a műteremben, hanem értő tulajdonosra találjanak, akitől majd az intézmények kölcsön is kérnek. Befektetésből tudatos vásárlás, majd gyűjtés lett. 2019-ben befut a felkérés. A szentendrei MűvészetMálo magángyűjteményekből rekonstruálja a 90-es évek művészetét, s a két kurátor kölcsönöz is a kollekciónak. A harminchárom gyűjtő neve széles körben szerepel, ráadásul az egyik legtöbbet reprodukált alkotás éppen az ő gyűjteményéből kerül ki. Nyolc év szerzeményezés után Kacsuk Péter ekkor a hazai gyűjtői háló egyik ismert s azóta egyre ismertebb szereplője lett. Ebben döntő szerep jutott a művek tematikájának. Nemcsak a méretük nőtt meg, hanem – ha nem a lakás falára kerültek, akkor – mondanivalójuk is keményebbé válhatott. Kialakulnak a gyűjtemény máig markáns sarokpontjai, a közéletre, akár nyíltan a politikára reflektáló

művek, illetve a nők, női alkotók társadalmi pozícióját taglaló alkotások. Mivel ezeknek a létrejötté, kontextusa gyakran elengedhetetlen az értelmezésükhöz, Kacsuk gyűjti a dokumentációjukat is. Előbukkan belőle az értelmiségi, amint a kutató is. Tudja, hogy a jövő művészettörténészeinek nemcsak a nála lévő művek, hanem azok háttere, befogadástörténete is releváns lesz. Már nem(csak) műveket, hanem projekteket is gyűjt. A gyűjtemény műveinek és adatainak kezelését Tóth Pál Sándor az általa kifejlesztett szoftverrel végzi, míg a gyűjtő szakmai támogatást idősebb fiától kap, aki Japánban művészet-szociológiai területen doktorált, s évek óta rendszeresen konzultálnak a vételek előtt. Kacsuk Pétert elkezdte foglalkoztatni, hogyan tudná ezt a szerepvállalást másokra is kiterjeszteni. Ha hasonlóan gondolkodó gyűjtőkkel szövetkezik. A szentendrei kiállítás nyomán, 2020-ban hét további gyűjtővel együtt létrehozták a Műgyűjtők Klubját. Eddig a Bodó Galériában három és az óbudai Eszernyős Galériában további egy közös kiállításuk valósult meg; ezekhez kiadványt is megjelentettek. A gyűjtők ilyen önszerveződése ígéretes jelenség; széles perspektíva áll a csapat előtt az egyelőre még spontán és nem eléggé koncepciózus kiállítások és katalógusok szakmaiságának emelésére. Ilyen aktív networking fényében csak idő kérdése volt, mikor valósul meg a kollekció önálló kiállítása. De azt talán senki nem gondolta, hogy ebből egy egész széria születik. 2022-ben a kortárs kollekciókat szemlélő sorozata 19. állomásaként a Godot Galéria mutatott be először válogatást a gyűjteményből. Egy évvel később a gyűjtő – aki az MTA doktora, 1999 óta egyetemi tanár – munkahelye, a SZTAKI rendezett irodakiállítást. A 2023. őszi kiállítás már saját szervezésében jött létre. Az 1111 projektgalériában négy művész – Metzinger Eszter, Richter Sára, Terdik Szilvia és Tétényi Gabriella – egy-egy emblemikus alkotását állította ki Kacsuk Péter úgy, hogy a megnyitó estéjén mindegyik alkotó beszélt is a munkájáról. Döntő mozzanat az új műfaj bevezetése. Experimentális művészeknek nemcsak kiállítási, hanem

megnyilatkozási lehetőséget, munkájukat értelmező helyzetet is teremt a gyűjtő. Nem is gyűjtő, hanem már-már producer, a szcena aktív ágense. Ezt a modellt már két kísérlet is megelőzte; 2019-ben Nagy Kriszta budapesti, 2020-ban drMáriás szekszárdi kiállításán a bemutatott anyag nagy része ebből a gyűjteményből származott, és Kacsuk Péter kulcsszerepet vállalt a két kiállítás létrejöttében is.

Ezt a komplex szerepet honorálta a Miskolci Galéria, amikor 2023-ban átfogó kiállítást biztosított a gyűjteménynek, amelyhez – Kacsuk Péter társfinanszírozásában – katalógus is megjelent. A műveket négy téma köré csoportosította Muladi Brigitta kurátor: kritikai reflexiók a hazai közéletre (például Baranyai Levente és Péterfy Ábel művei), nőművészeti kérdések (Fajgerné Dudás Andrea, Boros Viola), önismereti művek (Verebics Ágnes, Gallai Judit), valamint klasszikus és kortárs művészet viszonya (Naomi Devil, továbbá Labrosse Dániel és Murakami Patrick közös műve).

A miskolci kiállítás hangsúlyosan mutatta be a gyűjtő érdeklődését a groteszk kelet-európai társadalomábrázolás iránt (Galambos Tamás, Ősi László); ez akár a legfrissebb munkákkal is jól párhuzamba vonható, például az első magyar NFT-munkával (Weiler Péter, 2021), amely szintén ebben a kollekcióban található. A kiállítás vivőképe, a katalógus borítóján is szereplő munka Bukta Imre aprólékos munkával, kézzel készült objektje, a *Sátán a könyvtárban* volt, amelynek egyik rejtélye, vajon mit, kit sűrít magába a Gonosz szerves anyagokból eszkábált figurája.

A női kérdéskör olyan központivá vált a mai diskurzusban, hogy *Nő XXI.* címmel a gyűjteménynek a női szerepek mai változására reagáló műveit a kaposvári Vaszary Galéria katalógussal kísért, külön kiállításon mutatta be 2023 végén. Ezzel tavaly négy önálló kiállítás valósult meg a kollekcióból!

A bemutatkozás Debrecenben folytatódik. A 2006-ban megnyílt MODEM idén ünnepli nagykorúvá válását, s kiállítóhelyből múzeumi szerep felé mozdul el. Az elmúlt tizenennyolc év saját szerzeményeit az Antal-Lusztig Gyűjteményből letétbe kapott munkákkal kiegészítve idén tavasszal állandó kiállítást nyitott, s ehhez öt jelentős művet Kacsuk Pétertől kölcsönöztek – közöttük Benczúr Emese és a Société Realiste egy-egy nagy méretű alkotását. A megállapodás nem véletlen. Bár a gyűjtő tavaly még csak a hetvenedik életévét töltötte be, már gondolkodik a gyűjteménye jövőjén, s eddigi szerepvállalásához hűen nem privát, hanem a kortárs intézményeket, a művészeti közbeszédet erősítő megoldásokat keres.

Az ambíciók a szaklapok figyelmét is felkeltették. A *Fotóművészet* 2021/1. száma tanulmányt közölt a gyűjtemény újmédia munkáiról (Szalay Péter, Marko Rodics, Halász Péter Tamás). 2022-ben az *Art is Business* online, majd az *Art Magazin* 2023/4. száma print formátumú, részletes interjút publikált a gyűjtővel a Benyovszky-Szűcs Domonkostól Eperjesi Ágnesen át Ujházi Péterig terjedő kollekcióról. A kiállításokon és a cikkekben is visszatérő elem a kortárs művészet sokrétűségének felfedezése, a fiatal alkotók (Gáspár Annamária), az új műfajok (Várnai Gyula) és a közösségi alkotásmódok (Szabó Eszter Ágnes) felkarolása, valamint a gyűjtés legújabb fejezete, a nemzetközi nyitás: a 2023-as Art & Antik vásárról a spanyol Carlos Aires nagy méretű installációja került Kacsuk Péterhez.

Alig másfél évtized alatt – első aukciós vétele előtt két évvel, 2009-ben került Kacsuk Péter kezébe a privátbanki irodában az aukciós katalógus – mára szinte minden lépcsőfokot végigjárt a gyűjtemény. Klasszikustól a kortárs

felé, festészettől a műfaji sokszínűségig, narratív ábrázolástól a konceptuális, diszkurzív műalkotásfogalomig haladt, s belekezdett a nemzetközi nyitásba, sőt az intézményi együttműködésbe. Ebből semmit nem kozmetikáz visszafelé a tulajdonos. A nyíltság az egyik fő erénye, ezért követhető példa más gyűjtők számára, s ezért is fogadják szívesen újabb és újabb kiállítóhelyek.

Idén nyáron a fővárosi fenntartású, és a művészetközvetítési programjairól méltán elhíresült Deák17 Galéria mutat be válogatást a kollekcióból. A gyűjtemény hatodik kiállítása a nagy méretű munkákra összpontosít. A falfelületek önálló, auratikus környezetet biztosítanak egy-egy alkotónak, például El Kazovszkij a magánmitológiájának, Monory Ráhelnek a női tematika festői kifejezéséhez, Orr Máténak a szürreális álomvilág megjelenítéséhez vagy éppen egy már-már klasszikusnak, Földi Péternek az emberi utalásokkal teli állatszimbólumokhoz.

A szeptember elején esedékes finisszázsra a Deák17 egységes formátumú sorozatában katalógusfüzet készül, ezzel is jelezve, hogy nem a műtárgyfétis, hanem a kortárs művészet által serkenthető dialógus a gyűjtemény és a kiállítás szervezőelve. A válogatás Garami Gréta kurátor és a gyűjtő egyeztetése során alakult ki. A Deák17 fő célcsoportját a kisgyermekektől az egyetemistákig húzódó generációk alkotják. Mivel a gyerekeket gyakran a szülők hozzák, a fiatal, családos szülők is kiemelt közönség.

↑
RABÓCZKY Judit:
Harcos VI. (KalodaPunk),
2022, hegesztett vas,
122×59×56 cm
Fotó: Baranczó Benedek
A művész jóvoltából

→
El KAZOVSZKIJ: *Álló
felhők*, 2008, olaj, papír,
100×70cm
Fotó: Mester Tibor
HUNGART © 2024

WAHORN András:
Kacsanő B, 2007, akril,
vászon, 55×40 cm
Fotó: Sulyok Miklós
A művész jóvoltából
←

A cél ezeknek a generációknak mai, befogadható módon művészettörténeti ismereteket átadni, egyúttal bevonni őket a kortárs művészet legújabb fejleményeibe. A galéria és a gyűjtő közös prioritása a közönség új rétegeinek megszólítása a kortárs művészet nyelvén, ezért is találtak könnyen közös hangot az egyeztetés során.

Mivel száz évvel ezelőtt jelent meg a *Szürrealista Manifestum*, és az irányzat jelképekben gazdag, narratív kifejezőmódja izgalmas a fiatalok számára, a fókusz a gyűjtemény álomszerű műveire esik. A Vajda Lajos Stúdió munkái a mai fiatalok számára már a történelem részét képezik, így efZámbó István vagy felugossy László szabad asszociatív, polgárpukkasztó kompozíciói jó alapot nyújtanak a galéria múzeumpedagógiai csapatának az évtizedekkel ezelőtti, hazai ellenkultúra bemutatására.

A rendezés tudatosan helyezi ezek mellé egészen fiatal művészek alkotásait, például Nyíri Orsolya *A hét főbűn* című sorozatából egy-egy nagy méretű vásznat, hogy ez-

zel is a művészi újítás folytonosságát sugallja. A kiállítás címe több értelemben is kapcsolódik a koncepcióhoz: az álom a szürrealizmus egyik hívószava, az óriások a kiállításon szereplő nagy nevekre és a művek méretére egyaránt utalnak. A kiállításhoz heti rendszerességgel szervezett foglalkozások és a galéria nyári táborai is ezeket a kérdéseket járják körül.

A szürrealista ihletésű 20. és 21. századi művek megközelítésében fogódzót nyújt az is, hogy magángyűjteményi válogatást lát a közönség. Egy egyetemista vagy egy fiatal szülő felteheti magának a kérdést, hogy vajon egy hozzá hasonló magánszemély miért ezeket a műveket vásárolta meg. S talán egyszer ő maga is vesz majd kortárs műveket. Nem kell gyűjtőket nevelni, de kommersz poszterek helyett jó kortárs művészetért pénzt adó új generációkat igenis lehet. Ebben kulcs Kacsuk Péter hitelessége, felvállalt tanulási története, amely a kiállítás finisszázsát adó kerekasztal-beszélgetés témája.

Tayler Patrick

A hiány érzete

Interjú
Zsikla Mónikával

MODEM, Debrecen,
2024. II. 10. – VI. 23.

A festés megannyi vonatkozását magába tömörítő monokróm képmező egyidejűleg szűkíti és tágítja az érzeteket rendszerező befogadó lehetőségeit. A hangsúlyt a néző és alkotó kettőséről az „alkotó mint néző” pozíciójában osztozó befogadó tapasztalatára helyezi „ittésmostosítva” az absztrakció célulvű történeti olvasatait. A jelenbe vont befogadó társalkotói pozíciója, valamint a festő aktivitás és passzivitás között oszcilláló szerepvállalása egymásba oldja az érzéki munka fizikai aspektusát a csendes szemlélődéssel. Zsikla Mónikával az általa kurált, *A szín képe, a kép misztériuma* című tárlat, valamint doktori kutatása kapcsán beszélgettünk.

TP: Miként kapcsolódnak a monokróm festészet magyarországi dialektusai a nemzetközi párbeszédbe?

Zsikla Mónika: „A monokróm: korunk akadémizmusa” – ezzel az Ad Reinhardt által inspirált gondolattal indította Károlyi Zsigmond egy évvel a főiskolai rendszerváltást követően, 1990-ben az idejétmúlt szellemiségben működő képzéshez kapcsolódó (reform)programját.¹ A pedagógus Károlyi első (főiskolai) festőosztályának egykori növendéke volt többek közt Káldi Katalin, Braun András, Erdélyi Gábor, Szabó Dezső, Uglár Csaba és rövid ideig az ELTE Művészettörténeti Tanszékéről áthallgató Páldi Livia is. Az egykori hallgatók azóta Károlyi „legendás monokróm festőosztályának” művészhallgatóiként vonultak be a magyar művészettörténet-írásba. Az osztályban kézzől kézre adott elméleti szövegek és a Károlyi által szorgalmazott monokróm festészeti stúdium hatása több pályatárs szemléletét a mai napig meghatározza, de a monokróm festészet Károlyi jelentős pedagógiai tevékenysége ellenére nálunk – néhány tanítvány életművét leszámítva – csupán zárvány maradt, nemzetközi integrációja pedig még mindig várat magára. **TP:** Frissen megvédett disszertációdban – a kiállított művészek között is megtalálható – Károlyi Zsigmondról és osztályáról elmélkedtél. Hogyan formálta kutatásod a kurátori víziót?

ZsM: 2013-ban – amikor a Kállai Ernő-ösztöndíj keretei között lehetőséget kaptam arra, hogy feldolgozzam Károlyi Zsigmond élet-

↑
Rene RIETMEYER: „INNES”, 2004,
olaj, fa, 19×18,5×13,5 cm
HUNGART © 2024

¹ Egy aspektus észrevétele. Petrányi Zsolt interjúja Gál Andrásal és Deli Ágnessel. *Balkon*, 1999/7-8. 41.